

Almoràvits, de l'ár. *murábit* 'ermita guerrer', 'ermità', 'devot', participi actiu de *râbaṭ* 'lliurar-se amb zel a un afer (militar, religiós o altre)', V. DCEC I, 158 (*almoràvid*), IV, 1028 (*rebato*, *arrebatar*, *râbita*).

Almordassa, V. *mordassa*

Almorig, no hi ha tal «sufix» (*AlcM*) *-itx*, ni té res a veure amb el nom del Mor de la Garrotxa, però deu ser nom mossàrab, probt. provinent d'un ablatiu pl. en -is (potser *mūrīs* 'en les parets o muralles'), tal com els alludits topònims balears.

Almorratxa, V. *morratxa* *Almorzar*, V. *esmorzar*

Almos, *Serra d'*: no 'pollancreda' sinó el nom de l'arbre, i aquest seria 'àlbers' (en plural), veg. *Top Hesp.* II, 211n.

Almosta, V. *embosta*

Almotalaig: Escrig (1851) grafia *almotalaj*, que deu ser error de còpia per *almotalaf*, i és molt problemàtic d'altra banda que això sigui més que una adaptació ocasional o personal del cast. *almotalaje*.

Almotalada, V. *moillo*

ALMUD, 'una mesura de capacitat', de l'ár. *mudd* id. □ 1.ª doc.: mj. S. XII.

«Quatuor *almuts* de civada» en un doc. de 1157 d'Abella de la Conca (BCEC, 1909, 22), i «tres *almuts* de civada censals et v garbas, ii d'espelta» en un de l'alta vall del Segre, que ja seria de la primera meitat del segle (Miret i Sans, *Docs. en l. cat.*, tir. a p. de *RHisp.* XIX, p. 16). Veg. més doc. medieval en *AlcM* i de les ordenances de la mostassaferia valenciana, a. 1322, en el *DBal*. La seva capacitat varia segons les comarques i èpoques: a València, segons Cavanilles, valia 5 litres amb 133 (ed. Casas, I, pp. xv-xvi); per a la vall de Boí, en relació amb la capacitat de la *punyera*, veg. aquest article. Sovint en esmentar-lo no es pensa en la mesura sinó només en el recipient usat per amidar-hi la cosa que ha de tenir aquesta mesura, estri molt utilitzat, sempre a la vista, i que per tant pot emprar-se amb altres objectes; sovint per cobrir-hi un llum: «Jesucrist, portant axí la santa creu --- exalçave molt aquella --- a manera de candela cremant; la qual dejús l'*almut* no devia ésser amagada, mas axí com a candalobre portada», B. Oliver, *Excitatori*, 153; «qui les doctrina <les dones> / pert disciplina / --- / l'or lança al riu, / met vi novell / en odre vell, / ab rotambut; / lum jus l'*almut* / ell vol posar» (*Spill*, v. 7982). S'explica així que els rústics el prenguin com a terme de comparació per anomenar turons que li siguin semblants per la seva especial figura cònica. A Xert hi ha les dues grans moles conegudes per *L'Almud* i *La Barcel·la*; a Aiello de Rugat hi ha, davant per davant de *La Barcel·la*, un cim de 212 alt. anomenat *el Mig-Armud* (3° 15' × 39° 01') (1961-63), i d'altres encara en el País Valencià.

Va passar també al cast. *almud* [1028] i port. *almude*; ben viu encara a l'Alt Aragó, on a Bielsa em citaven *el almut* com a divisió del *cuartal* i la *fanega* (1965). Veg. Simonet, *Gloss.*, 386; Neuvonen, 39-40;

DCEC I, 159. És incert però no inversemblant que en àrab el mot vingui del llatí (potser per conducte del grec); com que també es troba en una altra llengua semítica, MLWagner (*Restos de Latinidad en el N. Afr.*, 12) admet una transmissió ben complicada: semític > llatí > nabateu > àrab, que en part deu ser errònia, car de tota manera és segur que hi ha una arrel indoeuropea MED/MOD 'mesurar', a la qual pertany el verb germ. *mitan*, el gr. *μέδιμνος*, el ll. *modus* 'mesura = moderació', etc. (Pok., *IEW*, 205.30): és ben dubtós, doncs, que el ll. *modium* sigui d'origen semític.

DERIV.: *Almutada*. Hi hagué una variant en àr. *mudy* (aquesta de segur origen greco-llatí), hispano-àr. *mudi* (*RMa.*), que va passar també al cat. *almodi* [docs. val. de 1430 i 1446, *AlcM*] i a l'arag. *almudi* 'mesura de 6 cafissos';¹ d'altra banda es va dir àr. *dâr al-mudî*, pròpiament 'casa de l'almud', que en forma abreujada *almudî* va passar al romànic amb el sentit de 'casa on dipositaven el gra': en castellà d'Aragó i de Múrcia [1659] i al català: «fon enforcada / al Mercadal, / hon lo dogal / li fon tallat, / --- /: gran moviment / al ventre veren: / prest la meteren / dins l'*almodi*; / bé sé per qui / lo ventre ubert / --- / fon prenys trobada / ---» (*Spill*, 3485): encara hi ha un *Almudî* a València (Chabàs) «situat en lo carer del Salvador, y és un vast edifici --- a on se deposita el blat o forment destinat a la venda» (MGadea, *T. del Xè* I, 250); Sanelo ja inclou «*almodi*: ahóndiga» (I, 27, 28); vaig veure que a Onda la *Plaça de l'Almudî* és el Mercat del blat i que a Morvedre hi ha l'*Almudî* del comte de Gausa (1961); i a Jaca l'*Almudín*, que era a l'Ajuntament (1965). D'ací: *almodi* [1315] o *almodinatge* [1457] 'impost sobre els cereals que es venen' (*AlcM*). *Almodiner* 'oficial encarregat de mesurar-ho' [1458]; també a Lleida es conservà l'ofici municipal d'*almudiner* després de la repoblació cristiana (Lladonosa, *Ciutat de Lleida*, p. 68).

¹ «que *almodi* d'algeuz, calcina, millero de tellyas --- non se vendan a más precio», en els Furs de 1350 (*RFE* XXII, 25); «diez sueldos de pena --- por cadahun *almodi* qui falso o mesclado trobado será», en les *Ordinacions* de Saragossa de 1414 (ibid., p. 115) i en unes d'Alcanyís. Veg. DCEC I, 160; IV, 915.

Almudafàs, V. *mostassà*

ALMUDAINA, de l'ár. *mudáyyina* 'ciutatella', pròpiament diminutiu de *mädina* 'ciutat'. V. DCEC I, 160, *almudena*.

És *Almudèfer* no *Almudèfar* (*Mudèfor* en el cens de 1359, potser amb o mal llegida per e).

Almudella, V. *om*

ALMUGATÈN, 'capità de la tropa de peu', de l'ár. *muqaddäm* (àr. *muqáddam*) 'cap, capità', pròpia-